

Zadružni skladi omogočajo zadrugam pomembno vlogo v razširjeni reprodukciji

Naša politika je že nekaj let usmerjena v krepitev skladov kmetijskih organizacij in krajevnih skladov za pospeševanje kmetijstva. Dohodki, zbrani z osnovno dohodnino individualnih kmetijskih proizvajalcev, z občinskimi dokladami in s taksami na premoženje so bili stalno usmerjeni v krepitev krajevnih skladov za pospeševanje kmetijstva.

Nastajanje in razdelitev dohodkov kmetijskih organizacij — posestev in kmetijskih zadrug — kakor tudi družbene obveznosti kmetijskih organizacij smo prilagojevali v vsem obdobju novega gospodarskega sistema smeri krepitev lastnih skladov teh organizacij za razširjeno reprodukcijo. Tako je bila zemljarina v celoti ali delno vplačana v investicijske sklade, te organizacije so bile ali oproščene plačevanja obresti od osnovnih sredstev ali pa so jih vplačevale v svoje investicijske sklade itd. Vsi ti ukrepi pa so imeli le omejen doseg in niso pomenili mnogo za povečanje teh skladov kot resne kategorije za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

Politika usmerjanja in nastajanja skladov kmetijskih organizacij, okrepljeno družbeno investiranje v sodobna tehnična sredstva za kmetijsko proizvodnjo kakor tudi stalna krepitev gospodarske aktivnosti teh organizacij so dale pričakovane rezultate in pokazale, da je bila taka politika pravilna. Skladi kmetijskih organizacij pomenijo danes že resnejšo kategorijo socialistične razširjene reprodukcije in nadaljnjo gospodarsko krepitev vseh kmetijskih organizacij. V nadaljnji razlagi bomo opisali nastajanje teh skladov v letošnjem letu pri zadružnih organizacijah, ki so najbolj množične kmetijske organizacije.

NENAMENSKO TROŠENJE REZERVNIH SKLADOV

Rezervni skladi kmetijskih zadrug so se povečali do konca septembra za 2,5-krat v primerjavi s stanjem 31. decembra l. 1956. Ti skladi znašajo približno 2.500 milijonov, to je približno 400 tisoč na zadrugo. Ti skladi so torej še vedno zelo skromni, v primeri s prejšnjim stanjem pa je to soliden napredek. Težavno pa je razumeti, da se ti skladi trošijo nenamensko. V prvih devetih mesecih letošnjega leta je bilo porabljenih nekaj nad 350 milijonov predvsem za plačilo obveznosti drugih skladov — investicijskih, skladov obratnih sredstev in podobno. Namen rezervnih skladov je točno opredeljen in jih je treba varovati prav zaradi rezerve, ki omogoča bolj smelega gospodarskega podvige zadruga in njeno zavarovanje pred morebitnimi riziki, kakršne prinaša s seboj tudi najboljše organizirano gospodarjenje.

Vplačevanje v amortizacijske sklade je letos pri kmetijskih zadrugah prav tako zadovoljivo. Nov dotok znaša do konca septembra približno 4.800 milijonov, kar s prenosom približno 3.900 milijonov tvori skupen dotok 8.700 milijonov. Poraba sredstev amortizacijskih skladov je bolj počasna kakor dotok. V devetih mesecih je bilo porabljenih le približno 4.000 mi-

lijonov, kar priča, da se smotrno gospodarji. Dejstvo pa, da je bilo iz amortizacijskega sklada porabljeno za sklad obratnih sredstev in druge sklade ter namene, razen investicijskih, približno 1.700 milijonov, govori, da pri posameznih zadrugah v gospodarjenju s temi skladi nekaj ni v redu. Sklepal bi namreč lahko, da se nekatere zadruga nočejo posluževati potrebnega kredita za svoje poslovanje ali da kredite le s težavo dobijo in se zato poslužujejo sredstev iz amortizacijskega sklada. Ta problem je treba vsakakor proučiti in ugotoviti njegove vzroke. Vendar ne glede na vzroke smo mnenja, da ni pravilno, da se sredstva amortizacijskega sklada razen za investicije, to je za osnovna sredstva, uporabljajo še v druge namene.

NAJVEČJI PORAST SKLADOV ZA SAMOSTOJNO RAZPOLAGANJE

Pri zadružnih organizacijah so letos najbolj porasli skladi za samostojno razpolaganje. So že resen vir za socialistično razširjeno reprodukcijo. Prenos iz lanskega leta je znašal 5.200 milijonov, do kraja septembra letos pa je bilo vplačano

	Rezervni skladi	Amortizacijski skladi	Skladi za samostojno razpolaganje	Skupno
Stanje 31. XII. 1956	1.053	3.936	5.211	8.200
Dotok do 30. IX. 1957	1.465	4.765	6.503	12.731
Skupaj	2.518	8.699	9.714	20.915
Poraba do 31. XII. 1957	350	4.000	4.871	9.201
Stanje 30. IX. 1957	2.188	4.699	4.843	11.730

Kakor vidimo, je politika krepitev socialističnih pozicij na vasi s skladi v kmetijskih zadrugah našla svojo realno osnovo s krepitevjo gospodarskih dejavnosti zadrug. Nujno pa je, da se še ne-rešena vprašanja kreditiranja kreditno sposobnih kmetijskih zadrug rešijo, toda

prav tako tudi, da se poostri nadzorstvo nad namenskimi trošenjem sredstev iz njihovih skladov, ker samo v finančnem poslovanju solidno organizirana in disciplinirana zadruga lahko postane za svoje člane privlačna sila. Milun Ivanović

priljubno 6.500 milijonov din, kar znaša skupno približno 9.700 milijonov. Z drugimi besedami približno 25 odstotkov sredstev teh organizacij se je v primerjavi s skupnimi investicijami v kmetijstvu v lanskem letu oblikovalo v tem skladu. Ta sredstva so bila po namenih uporabljena takole: skupna poraba do konca septembra znaša 4.871 milijonov din, od tega pa je bilo za osnovna sredstva porabljeno 2.935 milijonov, za obratna 165 milijonov, prenos v druge sklade je znašal 740, a razna izplačila 1.053 milijonov.

Ceprav nimamo elementov, po katerih bi mogli ugotoviti, zakaj je bilo iz sklada za samostojno razpolaganje prenešeno v obratna sredstva samo 165 milijonov, a iz amortizacijskega sklada 883 milijonov din, smo mnenja, da v gospodarjenju s tem skladom nekaj ni v redu. Od skupnega zneska se je le malo preneslo v sklade osnovnih in obratnih sredstev, preveč pa v druge sklade in za razna izplačila. Tudi ta dejstva bi morali posebej analizirati v vsaki zadrugi in okrajni zadružni zvezi.

Ce rekapituliramo dotok v sklade kmetijskih zadrug, dobimo naslednjo sliko (v milijonih dinarjev):

STANJE ZADRUŽNIH SKLADOV V BOSNI IN HERCEGOVINI

Skladi 635 kmetijskih zadrug v Bosni in Hercegovini naraščajo iz leta v leto. L. 1955 so skladi znašali skupno 276 milijonov, l. 1954 746, l. 1955 1.197 lani pa 1.357. V prvih devetih mesecih letošnjega leta so se dvignili na 1.450 milijonov din. Dotok sredstev v sklade je večinoma zadovoljiv, njihov skupni znesek pa je tolikšen, da bi lahko bil dovolj krepak vir za razširjeno reprodukcijo. Toda potrošnja skladov je pogosto nesmotrna. Vsaka zadruga v Bosni in Hercegovini ima v povprečju približno 470 tisoč din sredstev za samostojno razpolaganje. Če pogledamo stvari posamezno, pa je položaj drugačen: medtem ko imajo nekatere zadruga v teh skladih nad milijon din, jih druge sploh nimajo, ali pa imajo zelo malo sredstev za samostojno razpolaganje.

Ta sredstva uporabljajo zadruga navadno za manj pomembne akcije, ker nimajo za večje stvari same dovolj sredstev. Zato ne morejo realizirati večjih investicij (nakup mehanizacije, gradnja objektov za predelovalno zmogljivost, nakup sredstev za pospeševanje trgovine in odkupa, pospeševanje veterinarske službe, varstva rastlin in podobno). Vzroke za nesmotrno uporabljanje sred-

stev, ponekod pa tudi za tratenje sredstev, je iskati v lokalističnih pojmovanjih mnogih zadružnih uprav in tudi občinskih ljudskih odborov, ki neradi sprejemajo možnost vsaj delne centralizacije zadružnih skladov pri zadružnih hranilnicah, s tem pa tudi njihovo investiranje v objekte in akcije, ki bodo koristili proizvajalcem na širšem področju.

Amortizacijski skladi znašajo 521 milijonov din in zaradi ocnitve osnovnih sredstev v l. 1954 znašajo približno 14 odstotkov njihove vrednosti. Vprašanje je, ali ta odstotek amortizacije krije dejansko trošenje osnovnih sredstev in ali ne bi morala biti vplačila v ta sklad večja. Uporaba teh sredstev je počasna, ker so razdeljena na večje število zadrug in tako razdrobljena ne zadostujejo za kakšno večjo akcijo. Koncentracija teh sredstev bi lahko bistveno prispevala k hitrejšemu investiranju v zadružna osnovna sredstva.

V celoti govori dotok sredstev v investicijske, amortizacijske in rezervne sklade zadrug na področju Bosne in Hercegovine o porastu njihove gospodarske aktivnosti, čeprav pa dane možnosti še ni zadostna. I. B.